

Mărturii muzeistice referitoare la solidaritatea internaționalistă a mișcării antifasciste din România în perioada interbelică

LIDIA CARACIUC

Istoria umanității ne demonstrează că din timpuri străvechi oamenii s-au unit în lupta împotriva asupririi sociale și naționale, s-au solidarizat în acțiuni împotriva despotismului și a exploatării.

De la începuturile apariției proletariatului pe arena istoriei, de la apariția mișcării muncitorești, ideea solidarității internaționaliste a fost viu prezentă în toate acțiunile sale.

La baza acestei solidarități se situează neîndoiește ideologia comună, interesele fundamentale și scopurile comune ale proletariatului, internaționalismul proletar fiind proclamat de K. Marx și Fr. Engels, în acea perioadă istorică, ca una din importantele temelii ale mișcării muncitorești internaționale.

Desigur, fiecare epocă istorică, fiecare perioadă care are conținutul ei concret, specific, atît național cît și internațional, pun o anumită amprentă și pe noțiunea de solidaritate internațională, ca, de altfel, și pe oricare altă noțiune, care își îmbogățește conținutul în procesul evoluției istorice. Și este firesc să fie așa. În Raportul prezentat la Congresul al XII-lea al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii

Socialiste România, subliniind actualitatea înflăcăratului apel revoluționar „*Proletari din toate țările, uniți-vă!*”, lansat acum 133 de ani de întemeietorii marxismului și înscris pe steagul de luptă al clasei muncitoare din întreaga lume, arăta: „*În noile condiții istorice, el ar trebui însă completat cu apelul: „Muncitori, țărani, intelectuali, forțe progresiste, antiimperialiste de pretutindeni, popoare din toate țările, uniți-vă în lupta pentru progres și pace, pentru lichidarea imperialismului și colonialismului, pentru libertate națională și socială, pentru dezvoltare liberă și independentă! Acționați ferm pentru colaborare, pentru destindere, pentru securitate, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră, pentru pace!”*”¹.

Abordînd această problemă, nu trebuie să trecem cu vederea și aspectul raportului dialectic între național și internațional, raport care este foarte valabil și atunci cînd este vorba de solidaritate internaționalistă, și este, desigur, bivalent. Mișcarea muncitorească și democratică din România are adînci rădăcini în conlucrarea ei activă și multilaterală cu cei exploatați de pretutindeni, iar raportul dialectic între activitatea desfășurată pe

Pentru ajutorarea Victimile teroarei albe din Bulgaria

Pentru a veni în chip eficace și grabnic în ajutorul victimelor teroarei albe din Bulgaria, Comitetul Central al Partidului Comunist a luat inițiativa crederii unui Comitet Central al Partidului Comunist s'a adresat la 25 Octombrie Partidelor Socialiste și Tărănece Consiliului General Sindical Unitar și Consiliului General Sindical dela Cluj, propunându-le formarea în comun a Comitetelor de ajutorare.

La propunerea Partidului Comunist, Partidul Tărănesc nu a răspuns de fel, nici că primește nici că refuză participarea la opera de ajutorare a victimelor teroarei albe din Bulgaria.

Consiliul General Sindical dela Cluj și Partidul Socialist au refuzat propunerea Partidului Comunist, comunicând că nu pot întreprinde nimic până la Internaționala dela Amsterdam și cea dela Hamburg nu leau înștiințate. Cum social-democrații bulgari sunt complicii teroarei albe din Bulgaria și în același timp membrii ai celor două internaționale, este sigur că nici Partidul Socialist și nici Consiliul General Sindical din Cluj nu vor întreprinde nimic pentru ajutorarea muncitorilor, săracilor și intelectualiilor bulgari.

Ziarul „Socialismul”, 6 decembrie 1923

plan național și solidaritatea internațională a constituit, întotdeauna, o trăsătură definitorie a întregii noastre evoluții istorice.

Pagini de istorie națională și internațională validează că mișcarea muncitoarească și democratică din România s-a născut și s-a dezvoltat ca un detașament înaintat, activ și novator al luptei pentru progres, care și-a marcat prezența la marile evenimente ale epocii.

Făurirea Partidului Comunist Român a dat un nou conținut valoric politicii și activității patriotice și internaționaliste ale clasei muncitoare, ale forțelor democratice din țara noastră. Pe parcursul întregii sale istorii, Partidul Comunist Român strâns legat de clasa din care s-a născut și adânc ancorat în realitățile țării, s-a solidarizat constant cu muncitorii de pretutindeni, cu alte forțe sociale și politice angajate în lupta pentru eliberarea socială și națională, și-a înscris pe steagul de luptă unirea cu proletariatul și oamenii muncii din întreaga lume.

O trăsătură definitorie a activității partidului nostru, remarcată constant de-a lungul celor 60 de ani de existență, o constituie îmbinarea organică a obligațiilor fundamentale față de interesele

poporului, a patriotismului cu solidaritatea internațională militantă.

Făcînd o trecere în revistă a acțiunilor de solidaritate militantă a proletariatului român cu clasa muncitoare, cu forțele progresiste de pretutindeni, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Expunerea făcută cu prilejul aniversării a 45 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, a subliniat: „*Experiența partidului nostru, ca și a altor partide, demonstrează că solidaritatea de luptă a clasei muncitoare, a partidelor comuniste, muncitorești, reprezintă o armă invincibilă în lupta pentru victoria idealurilor celor ce muncesc, împotriva exploatării și asupririi, pentru pace și socialism*”².

Coperta broșurii editate în România prin care se prezenta activitatea lui Ernst Thälmann și se cerea eliberarea lui

Perioada interbelică înglobează o mare bogăție de evenimente ce subliniază elocvent atât lupta dîrză a clasei muncitoare pentru emanciparea socială și națională, cît și solidaritatea internaționalistă a partidului cu forțele angajate în lupta împotriva fascismului și a războiului, împotriva reacțiunii. Această etapă, deși a fost afectată de politica Cominternului care își propunea coordonarea solidarității internaționale, a îmbogățit patrimoniul internaționalist cu o serie de elemente noi, Partidul Comunist Român afirmîndu-se ca un detașament combativ al mișcării muncitorești și democratice internaționale.

Muzeul de istorie a partidului comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România în expoziția permanentă de bază, precum și în alte expoziții, mai ales în cea permanentă „Momente din istoria mișcării muncitorești internaționale, a luptei de eliberare națională a popoarelor”, oglindește consecvent și sistematic, prin numeroase mărturii documentare, îndelungatele tradiții internaționaliste ale comuniștilor români, ale clasei muncitoare din România.

Ne vom opri, în continuare, asupra amplei și interesantei tratări documentare muzeistice a unor aspecte de solidaritate militantă antifascistă în perioada interbelică.

Chiar de la începutul deceniului al treilea proletariatul român, manifestîndu-și foarte hotărît și clar orientarea antifascistă, a condamnat ferm instaurarea fascismului în Italia, precum și teroarea împotriva clasei muncitoare și a altor forțe democratice, a urmărit cu simpatie insurecția antifascistă din Bulgaria, din septembrie 1923, organizată și condusă de partidul comunist, a protestat împotriva represiunilor antimuncitorești, dezlănțuite după instaurarea regimului Ţankov, sprijinind moral și material pe antifasciștii bulgari.

Această atitudine și-a găsit expresia în numeroase acțiuni, manifeste, apeluri, articole publicate în „Socialismul” și alte ziare comuniste și democratice, multe dintre aceste materiale fiind expuse și în muzeu (cităm, de exemplu, articolele: „Revoluția comunistă din Bulgaria”, „Pentru formarea de Comitete de ajuto-rare a victimelor din Bulgaria”, „Giacomo

Presă comunistă și progresistă din România l-a sprijinit pe Gheorghi Dimitrov în timpul procesului de la Leipzig „Cuvîntul liber”, 8 ianuarie 1934.

Iată călăii!

Proletariatul cunoaște pe adevărații incediatori ai Reichstagului. Priviți-i!

După „New-Leader” (Londra)

**Manifestați împotriva crimei pe care hitlerismul o pregătește la Lipsa!
Organizați-vă împotriva fascismului!**

Caricatura antihitleristă publicată în „Proletarul”, 15 noiembrie 1933

Matteotti”, „Amurgul dictaturii fasciste” și altele).

Încă din acea perioadă, partidul comunist avertiza împotriva pericolului fascist, subliniind că „Proletariatul din România trebuie să gândească serios la pericolul fascist” și că singura cale de luptă eficientă este „crearea unui front unic”³.

Nevoit să activeze din 1924 în ilegalitate, Partidul Comunist Român a găsit diverse modalități de a fi și mai departe în fruntea luptei revoluționare antifasciste, continuând să desfășoare în condiții adecvate o amplă politică de solidaritate.

În bogata cronică a tradițiilor internaționaliste ale Partidului Comunist Român, în anii '30, s-au înscris pagini glorioase prin numeroase acțiuni de solidaritate militantă cu lupta popoarelor împotriva fascismului și a primejdiei războiului, mai ales după instaurarea dictaturii hitleriste în Germania.

Mișcarea antifascistă din România și-a demonstrat în acea perioadă un caracter profund patriotic, național, îmbinat armonios cu un pronunțat caracter internaționalist. Prin luptele muncitorilor ceferiști și petroliști din ianuarie-februarie 1933, care s-au numărat printre primele mari acțiuni antifasciste ale mișcării

muncitorești internaționale după venirea la putere a hitlerismului, prin lupta pentru crearea unui larg front popular antifascist, activitatea Comitetului Național Antifascist, demonstrațiile antifasciste din 1936, marea demonstrație de la 1 Mai 1939, desfășurată sub lozinci antifasciste, la organizarea căreia a luat parte activă tovarășul Nicolae Ceaușescu, și alte acțiuni ce au avut loc pe plan intern, Partidul Comunist Român, clasa muncitoare, toate forțele progresiste ale țării și-au adus prețioasa contribuție la lupta antifascistă desfășurată în această perioadă pe plan mondial.

În același timp, au avut loc numeroase manifestații de solidaritate ale comuniștilor români, ale clasei muncitoare, ale altor forțe democratice din țară cu lupta

Avertismentul proletariatului francez

In fața primejdiei comune, toate
organizațiile muncitorești au ma-
nifestat împreună.

Greva generală a reușit deplin

**Pretutindeni manifes-
tații impunătoare**

Inercărilor partidelor burgheze | Holărărea proletariatului unită
în pregătire pentru a instaura și | a nu ceda NIMIC din cucerir

Presa democratică din România s-a solidarizat cu lupta poporului francez pentru un guvern de Front Popular

antifascistă pe plan mondial, manifestări ce sînt bogat ilustrate în muzeu.

Încă din 1933, apar în presa progresistă din România mărturii (fotografii, docu-

mente, desene și caricaturi), înfierînd fascismul în forma sa hitleristă. Printre primele mărturii de acest fel amintim pe cele din „Scînteia”, din „Realitatea ilustrată”, din „Curent Nou”, caricatura „Hitlerismul sugrumă proletariatul german” și altele.

În patrimoniul muzeului se află mai multe cărți cu conținut antifascist editate și răspîndite în România, dintre care menționăm: „Un front de luptă internațional contra fascismului”, București, 1929; „Germania hitleristă. Trei luni la Berlin. Documente — Idei — Oameni”; „Germania de azi se recomandă”; „Crimele naziilor din Germania”, iunie 1932, Editura C.C. al P.C.R. La această serie mai adăugăm cartea editată în limba franceză de Comitetul antifasciștilor

cratice împotriva represiunilor, a actelor de teroare ale hitleriștilor. Amintim, între altele, salutul Partidului Comunist Român adresat lui Gheorghe Dimitrov în timpul procesului de la Leipzig, unde se subliniază că în România s-au creat comitete antifasciste de luptă pentru eliberarea deținuților antifasciști, că s-au organizat demonstrații, întruniri și acțiuni de refuzare a descărcării vapoarelor hitleriste⁴. Amintim, de asemenea, „Un apel pentru salvarea antifasciștilor germani amenințați cu moartea” al Comitetului de inițiativă din Brașov, pentru eliberarea lui Ernst Thälmann, salutul P.C.R. către P. C. din Germania din februarie 1934 (este expus în traducere germană) „Protestul avocaților din baroul Ilfov contra justiției hitleriste” și multe alte materiale.

Mai multe mărturii documentare expuse atestă solidaritatea mișcării muncitorești și democratice din România cu insurecțiile antifasciste ale proletariatului austriac și spaniol din 1934, cu lupta antifascistă a muncitorilor din Iugoslavia, cu lupta poporului francez pentru un guvern de front popular, salutînd în timpul numeroaselor întruniri și demonstrații din București și alte orașe ale țării victoria Frontului Popular din Franța în alegerile parlamentare din 1936 etc.

Partidul Comunist Român a depus multe eforturi în vederea mobilizării oamenilor muncii din țara noastră la acțiuni de sprijinire a țărilor atacate sau cوتropite de agresorii fasciști. Astfel, în presa progresistă română se ilustrează bogat lupta poporului abisinian împotriva agresiunii Italiei fasciste, precum și sprijinul moral și material acordat de poporul român. Articolul din ziarul „Scînteia”, intitulat „Pentru Abisinia”, vorbește despre crearea comitetelor de ajutorare a poporului etiopian cu bani, medicamente, alimente, ca despre o misiune internațională de ajutor dat Abisiniei.

Războiul civil din Spania (1936—1939), care a provocat o energică campanie de sprijinire a republicanilor spanioli de către toate forțele progresiste ale poporului român, a înscris o nouă pagină memorabilă în istoria tradițiilor solidarității antifasciste românești, pagină care

Oglindirea în presa democratică din România a luptei poporului abisinian împotriva agresiunii Italiei fasciste, 1935

români, „Les Héros de la Roumanie Antifasciste” de Henri Mineur.

În muzeu este bogat ilustrat protestul comuniștilor, al tuturor forțelor demo-

este bogat și variat ilustrată în muzeu. Numeroase mărturii atestă contribuția antifasciștilor români la lupta poporului spaniol împotriva fascismului, atât prin participarea directă a combatanților români la brigăzile internaționale de luptă, cât și prin ajutor politic, moral și material, acordat de clasa muncitoare și alte forțe progresiste românești Spaniei republicane.

Într-o notă din 29 mai 1939, se recunoaște în legătură cu participarea voluntarilor români la lupta pentru apărarea Spaniei republicane că „*unitățile de comuniști români erau considerate în armata republicană spaniolă ca unități de elită, fiind numeroase cazurile, când intervenția lor a fost bine apreciată*”⁵.

Un manifest al C.C. al Partidului Comunist Român, mobilizând clasa muncitoare „*la lupta unită pentru a ajuta pe muncitorii și țăranii din Spania*” arată că „*triumful fascismului spaniol ar fi o lovitură grea pentru întreaga muncitorime din lume*”⁶.

Alte documente atestă faptul că Partidul Comunist Român a sprijinit lupta dîră a poporului chinez împotriva agresiunii japoneze. Plenara a V-a lărgită a C.C. al P.C.R. din 1936, de exemplu, a adresat P. C. Chinez un mesaj, apreciind contribuția poporului chinez la lupta de respingere a provocatorilor de război, demascînd scopurile expansioniste ale Japoniei militariste.

Anexarea în martie 1938, a Austriei de către Germania hitleristă, încorporarea regiunii Sudeților, precum și ocuparea totală a Cehoslovaciei, în martie 1939, au provocat în România un val de indignare și o puternică mișcare de protest. Iată doar cîteva exemple: articolul din „Scînteia” din 1 aprilie 1938, condamnînd ocuparea Austriei, broșuri ale C.C. al P.C.R.: „*După Austria, Cehoslovacia*”, „*München — o crimă la adresa păcii*”, cîteva articole din presa democratică etc.

Alte documente atestă solidaritatea P.C.R. și a poporului român cu începutul rezistenței antifasciste din Albania după agresiunea Italiei fasciste împotriva acestei țări în vara anului 1939, precum și

vii proteste împotriva atacării Poloniei de către Germania hitleristă la 1. IX. 1939.

Un număr mare de exponate, prezentate în muzeu și mai ales în sala „Momente din istoria mișcării muncitorești internaționale”, ilustrează participarea delegaților români, comuniști și antifasciști la diferite congrese și conferințe internaționale antifasciste și pentru pace, participare care constituie și ea o contribuție

Hitlerismul sugrumă proletariatul german

Desen antihitlerist apărut în ziarul „Lumea Nouă”, 1936

la lupta împotriva fascismului și războiului, dusă în acea perioadă pe plan european și mondial. Broșura „*Un front de luptă internațional împotriva fascismului*”, editată în București în 1929, oglindește desfășurarea lucrărilor Congresului internațional antifascist de la Berlin din 1929, la care au participat activ și antifasciștii români, subliniindu-se că „*organizații revoluționare din România se solidarizează cu marea manifestație antifascistă și se rînduiesc în lupta antifascistă cot la cot cu batalioanele proletare din lumea întreagă*”.

O fotografie redă un aspect din sala unde s-au desfășurat lucrările Congresului

mondial antirăzboinic în 1932 (Amsterdam), la care delegația română s-a remarcat printr-o participare activă, propunând împreună cu alte delegații și o moțiune antirăzboinică, iar în Comitetul internațional permanent de luptă contra războiului, ales de congres, au făcut parte și delegați români.

Documentul intitulat „Împotriva războiului. Apel”, cheamă masele muncitoare să sprijine acest congres, subliniind că *„intelectualii și muncitorii români nu vor lipsi de la Congresul de la Amsterdam”*.

Se remarcă aici și o altă fotografie redând un aspect din timpul Congresului internațional antifascist de la Paris, unde delegatul român a fost ales în Biroul internațional antifascist.

Este viu ilustrată documentar și participarea românească la Congresul universal pentru pace de la Bruxelles din 1936 prin: fotografia cu delegați români la congres, prezentarea cuvântării dr. N. Lupu, articolul din „Scînteia” intitulat „Împotriva războiului amenințător — frontul păcii!” și alte materiale.

Printre alte exponate din această categorie se remarcă un montaj de documente consacrate celui de-al VII-lea Congres al Internaționalei Comuniste din 1935, articolul referitor la participarea delega-

ției române la Congresul internațional al tineretului pentru pace, ținut în 1936, la Geneva, materiale privind Conferința pentru pace a tineretului din Europa centrală, ținută la Praga în 1938, precum și Congresul internațional al tineretului pentru pace, care s-a ținut la New York între 15—24 august 1938, printre delegații cărora au fost și reprezentanți români. În vitrine se găsesc expuse extrase din presa vremii, precum și unele note ale siguranței din care rezultă că la aceste congrese și conferințe internaționale antifasciste și antirăzboinice au aderat numeroase organizații din România, printre care: Blocul Muncitoresc Țărănesc, Consiliul General al Sindicatelor Unitare, Partidul Social-Democrat, Partidul Național-Țărănesc, Blocul Democratic, MADOSZ, Partidul Radical Țărănesc, Confederația Generală a Muncii etc.

Toate aceste acțiuni de solidaritate antifascistă au fost remarcate la Conferința mondială pentru apărarea păcii și democrației de la Paris din luna mai 1939, care a apreciat contribuția poporului român la lupta antifascistă pe continentul european.

Desigur, chiar în limitele perioadei interbelice, solidaritatea internațională a partidului comunist, a clasei muncitoare

Bateria Tudor Vladimirescu din regimentul român de artilerie care a luptat alături de republicanii spanioli, 1936—1939

AJUTOR PENTRU SPANIA!

În contra tiranilor...

La 19 Ianuarie s'au împlinit 6 luni de când fascismul internațional a cufundat în sânge poporul spaniol. Distrugerea populației oștinene și uciderea ei, în masă, cu gaze otrăvitoare au fost prezentate de fascismul Italian drept „civilizare” a Abisiniilor. Războiul din Spania — urât reacțiunea internațională — trebuie să servească unei cauze și mai nobile. Nu mai e vorba de a aduce „civilizația” într-o țară primitivă. Ea însăși trebuie să fie salvată prin bombardări de orașe și masacre neînchipuite.

Într'adevăr civilizația trebuie salvată! Împotriva tiranilor fasciști, împotriva incendiatorilor lumii.

Împotriva celor cari prin foc și sabie se opun unei vieți mai bune și mai ferice a popoarelor.

Iată pentru ce muncitorimea din toate țările și întreaga suferă cinstită a umanității urmărește cu încredere și pasiune lupta îndârjită a poporului spaniol.

Trăiască Republica!

Broșură editată de P.C.R. în sprijinul Spaniei republicane, 1937

din România a avut mai multe fațete decât cele amintite mai sus, printre care

susținerea Puterii Sovietice, iar apoi popularizarea succeselor U.R.S.S. în construirea socialismului, solidaritatea cu lupta clasei muncitoare din diverse țări ale lumii împotriva exploatarei capitaliste, sprijinirea luptei popoarelor coloniale și dependente din Asia, Africa, America Latină și altele.

Această temă fiind deosebit de vastă, ne-am limitat doar la câteva aspecte ale solidarității antifasciste românești din această perioadă, ilustrate prin exponatele Muzeului de istorie a partidului comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România și prefăcute de câteva considerații de ordin general.

NOTE

¹ Nicolae Ceaușescu, „Raport la cel de-al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român”, Editura politică, București, 1979, p. 117—118.

² Nicolae Ceaușescu, „România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste”, vol. 1, Editura politică, București, 1968, p. 401.

³ „Înainte”, iunie 1926.

⁴ „Scînteia”, 1 octombrie 1933.

⁵ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 101, dos. 7726

⁶ Fondul muzeului, clișeu 12 234.

RÉSUMÉ

Dès les débuts de l'apparition du prolétariat sur l'arène de l'histoire, l'idée de la solidarité internationale a été vivante dans toutes ses actions.

L'auteur remarque la richesse sans précédent du contenu de la nation de solidarité internationale ouvrière, de même que le rapport dialectique entre a national et international.

Des pages d'histoire nationale et internationales valident le fait que le mouvement ouvrier et démocratique de Roumanie est né et s'est développé comme un détachement avancé, actif et novateur de la lutte pour le progrès qui a marqué sa présence lors des grands événements de l'époque.

La création du P.C.R. a donné une nouvelle valeur au contenu de la politique et de l'activité patriotique et internationale de la classe ouvrière, des forces démocratiques de notre pays. Un trait définitoire de l'activité du Parti Communiste, constamment remarqué le long de ses 60 années

d'existence, est constitué par l'harmonie organique des obligations fondamentales envers les intérêt du peuple, du patriotisme et de la solidarité internationale militante.

Le Musée d'Histoire du Parti Communiste Roumain, du mouvement révolutionnaire et démocratique de Roumanie reflète de manière conséquente et systématique, par de nombreux témoignages documentaires, les longues traditions internationalistes des communistes roumains, de la classe ouvrière de Roumanie. Dans la riche chronique des traditions internationalistes du P.C.R. ont été inscrites des pages glorieuses par de nombreuses actions de solidarité militante avec la lutte des peuples contre l'exploitation capitaliste, contre le fascisme et le danger de la guerre des années '20 et '30. Le mouvement antifasciste de Roumanie a prouvé dans cette période-là d'avoir un caractère profondément patriotique, national harmonieusement uni à un prononcé caractère internationaliste dans de nombreuses actions entreprises sur le plan interne et international.